

ใบความรู้ เรื่อง การวิเคราะห์ วิจารณ์ เขียนแสดงความคิดเห็นโต้แย้งเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน
หน่วยที่ ๓ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๕
รายวิชาพื้นฐานภาษาไทย ท๒๓๑๐๑ ภาคเรียนที่ ๑ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓

จุดประสงค์ วิเคราะห์ วิจารณ์ แสดงความคิดเห็นโต้แย้งเกี่ยวกับเรื่องที่อ่านและเสนอความคิดใหม่อย่างมีเหตุผล

การอ่านสรุปความ

การอ่านสรุปความ คือการอ่านแล้วสามารถจับใจความสำคัญในเรื่องที่อ่าน แล้วสรุปเป็นสาระสำคัญสั้นๆ และสามารถถ่ายทอดให้ผู้อื่นเข้าใจได้

การวิเคราะห์

การวิเคราะห์ คือการพิจารณาสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้เข้าใจ โดยแยกแยะสิ่งนั้นออกเป็นส่วนๆ เพื่อทำความเข้าใจแต่ละส่วนให้แจ่มแจ้ง จุดหมายปลายทางของการวิเคราะห์คือเพื่อให้เกิดความเข้าใจ

การวิจารณ์

การวิจารณ์ คือการชี้ให้เห็นส่วนดีและไม่ดีของสิ่งหนึ่งสิ่งใด แสดงเหตุผล และเสนอแนะการแก้ไขส่วนที่ไม่ดี

การโต้แย้ง

การโต้แย้ง คือการแสดงทรรศนะที่แตกต่างกัน ระหว่างบุคคล ๒ ฝ่าย โดยแต่ละฝ่ายพยายามให้ข้อมูล สถิติ หลักฐานเหตุผล รวมทั้งการอ้างถึงทรรศนะของผู้รู้ เพื่อสนับสนุนทรรศนะของตนเองและคัดค้านทรรศนะของอีกฝ่ายหนึ่ง

การโต้แย้งยุติลงได้ โดยการวินิจฉัยของบุคคลที่โต้แย้งกันเอง ใครมีเหตุผลดีกว่าทรรศนะนั้นก็เป็นที่ยอมรับ หรือผู้ที่ฟังการโต้แย้งเป็นผู้ตัดสินวินิจฉัยก็ได้ เช่น ถ้าโต้แย้งในที่ประชุม ทรรศนะใดเป็นที่ยอมรับก็จะกลายเป็นมติของที่ประชุม

การโต้แย้งมีได้ทุกระดับของสังคม เช่นบิดา มารดาโต้แย้งเรื่องสถานที่เรียนของบุตร พรรคการเมืองต่างๆ โต้แย้งกัน

โครงสร้างของการโต้แย้ง ประกอบด้วยข้อสรุปและตัวเหตุผล

กระบวนการในการโต้แย้ง มี ๔ ขั้นตอน

๑. การตั้งประเด็นในการโต้แย้ง
๒. การนิยามคำสำคัญที่อยู่ในประเด็นของการโต้แย้ง
๓. การค้นหาและเรียบเรียงข้อสนับสนุนทรรศนะของตน
๔. การชี้ให้เห็นจุดอ่อนและความผิดพลาดของทรรศนะของฝ่ายตรงข้าม

๑. การตั้งประเด็นในการโต้แย้ง ประเด็นในการโต้แย้ง คือจุดสำคัญต่างๆที่นำมาเป็นข้อโต้แย้งกัน ต้องอยู่ในลักษณะที่เป็นรูปคำถาม

การโต้แย้งแบ่งออกเป็น ๓ ประเภทคือ

๑. การโต้แย้งเกี่ยวกับข้อเสนอให้เปลี่ยนแปลงสภาพเดิม
๒. การโต้แย้งเกี่ยวกับข้อเท็จจริง
๓. การโต้แย้งเกี่ยวกับคุณค่า

๒. การนิยามคำสำคัญที่อยู่ในประเด็นของการโต้แย้ง

การนิยามคำและกลุ่มคำสำคัญ ในประเด็นของการโต้แย้ง มีความสำคัญมาก มิฉะนั้น การโต้แย้งอาจจะดำเนินไปคนละทิศคนละทางกัน

๓. การค้นหาและเรียบเรียงข้อสนับสนุนพรรคชนะของตน

พรรคชนะที่ควรแก่การเชื่อถือจะต้องเป็นพรรคชนะที่มีข้อสนับสนุนเพียงพอ ฉะนั้นผู้โต้แย้งจะต้องหาข้อมูล สถิติ และรายละเอียดต่างๆ ให้มากพอที่จะให้อีกฝ่ายหนึ่งเชื่อถือได้

๔. การชี้ให้เห็นจุดอ่อนของพรรคชนะของฝ่ายตรงข้าม

ผู้โต้แย้งจะต้องชี้ให้เห็นจุดเด่น ของพรรคชนะตน และชี้ให้เห็นจุดอ่อนของพรรคชนะฝ่ายตรงกันข้าม

การวินิจฉัยเพื่อการตัดสินข้อโต้แย้ง ทำได้ ๒ แบบ

๑. พิจารณาเฉพาะเนื้อหาสาระ ที่แต่ละฝ่ายนำมาโต้แย้งกัน ผู้วินิจฉัยจะไม่นำความรู้และประสบการณ์ของตนเข้ามาใช้เลย เช่นตัดสินการโต้ว่าที่ การตัดสินของผู้พิพากษาในคดีต่างๆ

๒. วินิจฉัยโดยใช้ดุลพินิจของตน เช่นการตัดสินใจเลือกพรรคการเมือง การตัดสินเพื่อลงมติในที่ประชุม

ประโยชน์ของการโต้แย้ง

ทำให้เรามีโอกาสได้พิจารณา แง่มุมของเรื่องต่างๆ อย่างกว้างขวางรอบคอบขึ้นการโต้แย้งเป็นกระบวนการใช้ความคิดและวิจารณ์ญาณที่อาศัยเหตุผล และหลักฐานเป็นสำคัญมีจุดมุ่งหมายที่จะเปลี่ยนแปลงสภาพที่ไม่พึงประสงค์ ไปสู่สภาพที่พึงประสงค์

มารยาทในการโต้แย้ง

๑. ไม่ใช่อารมณ์ คำว่าแพ้หรือชนะ ในการโต้แย้ง หมายถึงแพ้ชนะกันด้วยเหตุผล ผู้โต้แย้ง จึงต้องคอยคุมอารมณ์ให้สงบ วางจิตใจให้เป็นกลาง มองดูที่เหตุผลเป็นสำคัญ การโต้แย้งใช้เหตุผล การโต้เถียงใช้อารมณ์

๒. มีมารยาทในการใช้ภาษา โดยเฉพาะโต้แย้งกับผู้ที่มีอาวุโสกว่า หรือเป็นบุคคลที่ควรเคารพนับถือ เราต้องใช้ภาษาด้วยความระมัดระวังให้สุภาพ เพื่อแสดงความอ่อนน้อม ต่อบุคคลผู้นั้น

การโต้แย้งในที่สาธารณะ ไม่ว่าด้วยการเขียนหรือพูด ก็ตาม จำเป็นต้องระมัดระวังมารยาทของการใช้ภาษาให้ถูกต้อง เหมาะสมยิ่งขึ้นเป็นพิเศษ แม้ผู้โต้แย้งกันสนิทสนมรู้จักกันก็ตาม